

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики та математичних методів в економіці

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної **роботи**
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)
За освітньою програмою
«Економіка»
(назва освітньої програми)

на тему:
«Статистичне дослідження стану та тенденцій розвитку малого бізнесу»

Виконавець:

студент факультету економіки та
управління підприємництвом

Шишкін Д. С. _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Ольвінська Ю. О. _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. Малий бізнес є важливою складовою економічної системи України, яка відіграє значну роль не лише в забезпеченні економічної стабільності, а й у стимулюванні соціально-економічного розвитку на рівні регіонів. Він виступає основним фактором створення нових робочих місць, особливо в умовах високого рівня безробіття та нестабільності на ринку праці. Малий бізнес здатний адаптуватися до швидко змінюваних умов, забезпечуючи гнучкість в управлінні та ефективну реакцію на економічні та технологічні зміни.

Усі ці переваги та потреби набувають особливої актуальності під час війни. Саме тому зараз багато говорять про необхідність максимального сприяння створенню умов для більш легкого та успішного функціонування та розвитку підприємств малого бізнесу, які в свою чергу будуть сприяти як вирішенню соціальних проблем, так й слугуватимуть основою економічного зростання України.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є проведення статистичного дослідження стану та тенденцій розвитку малого бізнесу.

У роботі визначенні і вирішені наступні завдання:

- 1) Дослідження теоретичних основ розвитку малого бізнесу;
- 2) Аналіз сучасного стану малого бізнесу в Україні та Одеському регіоні;
- 3) Визначення основних тенденцій розвитку малого бізнесу в регіоні за останні роки;
- 4) Оцінка впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на розвиток підприємництва;
- 5) Аналіз ефективності діяльності підприємств малого бізнесу в Одеській області;
- 6) Оцінка фінансової стійкості малих підприємств в умовах економічної нестабільності;
- 7) Порівняння стану малого бізнесу в Одеській області з іншими регіонами України;
- 8) Оцінка ефективності державної підтримки малого бізнесу;
- 9) Визначення взаємозв'язків між ключовими економічними показниками та розвитком малого бізнесу;
- 10) Розробка рекомендацій щодо покращення умов для розвитку малого бізнесу.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є малий бізнес, його структурні особливості та динаміка розвитку.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є статистичні дані, що характеризують малий бізнес.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи використовувалися різноманітні методи дослідження, зокрема: аналіз статистичних даних, порівняльний аналіз, регресійний і кореляційний аналіз для вивчення взаємозв'язків між чинниками, що впливають на розвиток малого бізнесу, а також прогностичні методи для виявлення основних тенденцій його подальшого розвитку. Для обробки та аналізу даних були застосовані комп'ютерні програми Microsoft Excel і Microsoft Word.

Інформаційною базою дослідження є роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали з електронних ресурсів Державної служби статистики та інших державних установ. Окрім того, в роботі використовувались дослідження таких вчених, як О. Матусов, Г. Кірейцев, В. Фролов, Т. Уманець, О. Рибак, Т. Білик, Р. Дармінець, З. Варналій, В. Корнеєва, Н. Лесик, Н. Педченко, О. Якушева, І. Босак, А. Барановський, О. Черняєв, Н. Волощук, О. Кузьмін, Д. Ляпін, І. Титаренко, Ю. Погорєлова, Л. Тимошенко та інші.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить список використаних джерел та додатки.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано статтю:

Шишкін, Д. С. Статистичний аналіз розвитку малого бізнесу в одеській області [Текст] / Д. С. Шишкін, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2024. – С. 66 – 73.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми кваліфікаційної роботи, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи «**Теоретико-методологічні основи статистичного аналізу розвитку малого бізнесу**» було здійснено огляд теоретичних аспектів дослідження малого бізнесу як важливого чинника економічного зростання. Наведено поняття малого підприємництва та визначено його роль у розвитку країни.

У другому розділі кваліфікаційної роботи «**Дослідження стану малого бізнесу в Одеській області**» було проведено аналіз розвитку малого бізнесу в Одеській області та визначено основні проблеми із якими стикається малий бізнес у даній області.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи «**Оцінка розвитку малого бізнесу в Одеській області**» було побудовано кореляційно-регресійну модель впливу факторів на розвиток малого бізнесу в Одеській області.

ВИСНОВКИ

Отже, мета і поставлені завдання у кваліфікаційній роботі були виконані, зокрема: проаналізовано сучасний стан малого бізнесу в Україні та виявлено проблеми, що стримують його розвиток; оцінено регіональні особливості розвитку малого бізнесу в Україні; побудовано кореляційно-регресійну модель факторів, що впливають на розвиток малого бізнесу.

Загалом, отримані результати дозволяють визнати малі підприємства важливим фактором економічного розвитку, здатним сприяти інноваціям та регіональному прогресу. Висновки та рекомендації, отримані в процесі дослідження, можуть стати основою для подальших стратегічних ініціатив щодо підтримки та розвитку малого бізнесу, спрямованих на забезпечення сталого економічного зростання. Зокрема, можна виділити такі основні напрямки:

1. Збільшення державної підтримки малого бізнесу, надаючи податкові пільги та субсидії. Це дозволить підприємцям зменшити фінансовий тиск і створить сприятливі умови для їхнього розвитку. Окрім того, держава повинна забезпечити доступ до консультаційних та освітніх програм, які допоможуть підприємцям здобути необхідні знання для ефективного управління бізнесом та адаптації до змінюваного ринку.

2. Створення сприятливого інвестиційного клімату. Залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій через державні програми підтримки та бізнес-акселератори допоможе малим підприємствам покращити свою конкурентоспроможність. Особливо важливо стимулювати інвестиції в інноваційні сфери, оскільки підприємства, що займаються науковими розробками, мають вищі шанси на успіх в умовах змінюваного ринку. Впровадження грантових програм для інноваційних проєктів сприятиме розвитку нових технологій та науково-дослідної діяльності.

3. Оптимізація фінансових потоків. Підприємствам варто зосередитися на зменшенні дебіторської та кредиторської заборгованості, що дозволить покращити ліквідність і знизити фінансові ризики.

4. Проведення диверсифікації діяльності малих підприємств. Оскільки багато підприємств залежні від певних ринків чи секторів, варто прагнути до розширення бізнесу та освоєння нових напрямів. Це дозволить знизити ризики, що виникають через коливання попиту на конкретні товари чи послуги.

5. Підтримка інновацій та технічних розробок. Підприємствам, які займаються інноваційною діяльністю, потрібно надавати державну підтримку у вигляді грантів, субсидій та фінансування науково-дослідних робіт. Це дозволить малим підприємствам втілювати нові ідеї та стати більш конкурентоспроможними на внутрішньому та міжнародному ринках.

6. Проведення регулярного моніторингу стану малих підприємств. Це варто робити для підвищення ефективності діяльності малого бізнесу.

У результаті реалізації цих рекомендацій малий бізнес в Одеському регіоні має значно покращити свою конкурентоспроможність, стати більш

стійким до економічних криз і сприяти загальному економічному розвитку регіону та країни в цілому.

Особлива увага була приділена аналізу сучасного стану і розвитку малого бізнесу в Одеській області. Аналіз допоміг виділити найбільш значущі сектори у Одеській області. Окрім цього були проаналізовані фінансові показники діяльності малих підприємств. Дослідження виявило, що значна частина підприємств працює на межі рентабельності. Багато малих підприємств мають низькі показники прибутковості, що не дає їм змоги залучати додаткові інвестиції або розширювати свою діяльність. Проте, варто зазначити, що підприємства, які активно впроваджують інновації та нові технології, мають значно вищі показники стійкості та прибутковості, що підтверджує важливість адаптації до змін і постійного вдосконалення бізнес-процесів.

Не менш важливим аналізом був територіальний аналіз малого бізнесу в Одеській області, який показав, що Одеська область залишається одним з лідерів у країні за кількістю малих підприємств. Водночас наявність певних галузових проблем, таких як низька обіговість капіталу в сільському господарстві та охороні здоров'я, свідчить про потребу в оптимізації фінансових потоків і зниженні часу обороту капіталу.

У третьому розділі було проведено кореляційно-регресійний аналіз, який допоміг визначити які саме фактори впливають на розвиток малого бізнесу в Одеській області.

Підсумовуючи, можна зазначити, що вивчення розвитку малого бізнесу виявило як значні позитивні аспекти, так і суттєві виклики для цього сектору. Серед ключових проблем є низький рівень прибутковості та обмежені можливості для залучення інвестицій, що обмежує потенціал для розширення.

АНОТАЦІЯ

Шишкін Д.С., «Статистичне дослідження стану та тенденцій розвитку малого бізнесу»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 051 «Економіка», за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка».

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – малий бізнес Одеської області.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку малого бізнесу в Одеській області, аналізуються основні економічні, соціальні та правові фактори, що впливають на функціонування малих підприємств на регіональному рівні.

Проаналізовано сучасний стан малого бізнесу в Одеській області, зокрема вивчено основні проблеми, з якими стикаються підприємці: відсутність ефективної державної підтримки, високі податки, недостатня інфраструктура та розвиток інновацій.

Запропоновано шляхи покращення регіональної політики розвитку малого бізнесу, зокрема оптимізацію податкового законодавства, підвищення ефективності державних програм підтримки та створення сприятливих умов для інвестицій.

Ключові слова: малий бізнес, кореляційно-регресійний аналіз, підприємництво, регіональний розвиток, статистичне групування, економічна динаміка, показники функціонування, бізнес-клімат.

ANNOTATION

Shyshkin D.S., "Statistical Study of the State and Trends in the Development of Small Business"

Master's thesis for the degree of Master of Science in specialty "051 Economics", under the master's program "Business Statistics".

Odessa National Economic University. Odessa, 2024.

Thesis consists of three chapters. Object of study is small business in the Odesa region.

Thesis deals with theoretical aspects of small business development in the Odesa region, analyzing the main economic, social, and legal factors affecting the functioning of small enterprises at the regional level.

The current state of small business in the Odesa region is analyzed, focusing on the main challenges faced by entrepreneurs: the lack of effective state support, high taxes, insufficient infrastructure, and the development of innovation.

Ways to improve regional policy for the development of small business are proposed, including optimizing tax legislation, enhancing the effectiveness of government support programs, and creating favorable conditions for investment.

Keywords: small business, correlation-regression analysis, entrepreneurship, regional development, statistical grouping, economic dynamics, performance indicators, business climate.